SCENARII DE EVOLUŢIE A ADMINISTRAŢIEI PUBLICE LOCALE ÎN CONDIŢIILE EUROPENIZĂRII ADMINISTRAŢIEI PUBLICE

Mihai HALUPNEAC

CZU: 352(478):327:061.1UE mihai.halupneac@coleurope.eu

The aim of the paper is to identify the implications of the Europeanization of Public Administration on local public administration in the Republic of Moldova and to identify potential scenarios of transformation and evolution at local level in the Republic of Moldova through comparative analysis and qualitative research.

În lumina acordării Republicii Moldova statutului de ţară candidat pentru integrarea europeană şi demararea ulterioară a etapei de negociere, devine esenţial să analizăm atât evoluţia cât şi impactul potenţial al procesului de europenizare asupra administraţiei publice locale şi, implicit, asupra acesteia în viitor. Astfel, prin acest articol, autorul îşi propune să contribuie la înţelegerea complexităţii procesului de europenizare şi la identificarea direcţiilor de acţiune viabile pentru administraţia publică locală din Republica Moldova.

Relevanţa acestui subiect este subliniată de rolul semnificativ pe care autorităţile administraţiei publice locale îl joacă în procesul de europenizare. Cu toate acestea, aceste autorităţi nu dispun adesea de cunoştinţele şi strategiile necesare pentru a implementa eficient politicile de europenizare. Prin urmare, contribuția academică prin intermediul dezvoltării de modele şi scenarii este imperativă.

Reieşind din analiza conceptuală, definim Europenizarea drept un concept derivat din teoria integrării europene, aplicat pe plan intern şi proiectat pe plan extern în alte ţări prin intermediul guvernanţei externe, utilizând modelul stimulentelor externe, modelul de învăţare socială sau modelul de învăţare a bunelor practici [1, p. 30]

În acest sens, schimbările recente în relaţie dintre Uniunea Europeană şi Moldova au determinat o reconceptualizare a modului în care Europenizarea are loc în Republica Moldova.

Andrea Gawrich [2, p. 6] prezintă trei etape de europenizare:

1. Europenizarea aderării – respectiv efectul pe statele membre. Această etapă denotă, încă o dată, că Europenizarea nu se încheie neapărat cu aderarea şi poate fi un proces continuu de integrare într-o familie extinsă cu culturi distincte.
2. Europenizare extinderii – penultima etapă, statutul de ţară candidat şi începerea negocierilor. Din 2022 şi ulterior 2023, Moldova a întrat în perioada de extindere şi îşi direcţionează resursele către implementarea acquisului.
3. Europenizarea vecinătăţii – manifestarea preponderentă a guvernanţei externe, prin intermediul, de exemplu, al politicii europene de vecinătate (ENP). Moldova

s-a regăsit în această etapă încă din 2004, de la lansarea politicii de vecinătate europeană care, de altfel, la creare – nu avea drept scop integrarea, ci funcţiona mai mult ca un antidot al integrării, menit să creeze o zonă buffer *(a ring of well-governed states)*. Pe lângă alţii, acest lucru ni-l spune şi Katarzyna Pelczynska-Nalecz - „Preocuparea faţă de aspiraţiile de aderare ale vecinilor din est a dus, de asemenea, la de-europenizarea politicii faţă de Europa de Est. În documentele Uniunii Europene au fost evitate declaraţiile clare dacă trei ţări din această regiune fac parte din Europa şi referirile la ideea unei Europe unite. Acest lucru a împiedicat utilizarea deplină a potenţialului lor legat de identitatea lor europeană" [3, p. 46].

Cu toate acestea şi în contrast cu opinia Katarzynei Pelczynska-Nalecz, războiul din Ucraina a determinat o schimbare radicală de perspectivă a instrumentelor ENP şi respectiv nişte ajustări tectonice în ceea ce priveşte integrarea europeană a ţărilor din Europa de Est. Respectiv, Moldova s-a regăsit, în materie de câteva luni – în situaţia de integrare şi europenizare accelerată.

În atare condiţii, în raportul Comitetului European al Regiunilor se anticipează ca 70% din acquisul comunitar destinat transpunerii de către ţările candidate va fi implementat efectiv şi de jure de către autorităţile administraţiei publice locale. Chiar dacă nu au un rol direct în negocieri, autorităţile administraţiei publice locale joacă un rol important în crearea unor condiţii favorabile şi în valorificarea oportunităţilor deschise de integrarea în UE. Astfel, trebuie menţionat rolul administraţiei publice locale în atragerea de investiţii. În contextul integrării europene, este vitală şi abilitatea administraţiilor publice locale de a utiliza fonduri de preaderare pentru a cataliza dezvoltarea socio-economică locală, a atrage investiţii şi a asigura condiţii pentru investitori.

Respectiv, este imperativ să evidenţiem rolul administraţiei publice ca un catalizator esenţial în implementarea de facto a măsurilor de modernizare şi europenizare prin transpunerea şi implementarea acquisului comunitar, facilitând în acest sens alinierea legislaţiei naţionale la normele Uniunii Europene. Mai mult de atât, administraţia publică locală reprezintă instituţia primară însărcinată cu soluţionarea problemelor şi nevoilor, dar şi adaptarea la preferinţele comunităţii locale în virtutea îmbunătăţirii bunăstării sociale şi coeziunii, atât sociale, cât şi teritoriale.

Mai mult de atât, rolul administraţiei publice locale se extinde dincolo de simpla conformitate legislativă. Funcţiile sale instituţionale se referă la procesul de integrare formală şi cele de furnizare de servicii subliniază imperativul îmbunătăţirii calităţii şi accesibilităţii serviciilor publice pentru a răspunde cerinţelor locale. În special, putem evidenţia importanţa crucială a consolidării capacităţii financiare a administraţiei publice locale ca fiind un obiectiv major în contextul europenizării şi conformării cu standardele europene de prestare a serviciilor.

Scenariile de evoluţie a administraţiei publice locale în contextul europenizării administraţiei publice depind în mod direct de procesele care au loc atât la nivel central, cât şi local în statul nostru. Respectiv, luând în considerare direcţia pro-europeană a Republicii Moldova, dar şi numeroasele conferinţe, schimburi de experienţă

şi vizite cu şi între reprezentanţi internaţionali, majoritatea din Uniunea Europeană, autorul articolului consideră că administraţia publică locală se află sub ghidajul transnaţional al guvernanţei europene, care îşi exportă soluţiile interne pe plan extern prin intermediul modelelor de europenizare. Indiferent de scenariul de evoluție ales, acesta trebuie să ţină cont de cele mai recente tendinţe în domeniul administraţiei publice locale – reforma de comasare ca opțiune radicală sau amalgamarea voluntară ca opțiune mai blândă, reieşind din faptul că Uniunea Europeană nu are state la fel de depopulate ca Republica Moldova care să fie în acelaşi timp şi atât de fragmentate teritorial, cu aproape 900 sate şi comune. De asemenea, scenariile de evoluţie trebuie să reflecte evident şi componenta care ţine de consultări publice, de încurajarea societăţii civile şi de participare la nivel de localitate, dat fiind faptul că deschiderea către cetăţean este absolut importantă şi este o practică încetăţenită la nivelul Uniunii Europene

La final, în vederea elaborării şi implementării cu succes a unor scenarii de evoluţie a administraţiei publice locale în contextul europenizării administraţiei publice, pot fi înaintate următoarele *recomandări*:

1. *Reformarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova*, în sensul micşorării numărului satelor, comunelor şi raioanelor, ceea ce va aduce sistemul nostru administrativ local în concordanţă cu standardele europene, unde unităţile administrativ-teritoriale nu sunt atât de fragmentate ca în Republica Moldova. Fie realizată prin intermediul amalgamării voluntare, fie prin comasare obligatorie, reforma va contribui la reducerea fragmentării administrative şi în consecinţă la dezvoltarea locală, din motivul creşterii numărului de locuitori. Acest lucru va facilita şi atragerea de fonduri europene, pentru că va creşte numărul beneficiarilor proiectelor şi în consecinţă impactul lor geografic.
2. *Consolidarea capacităţilor administraţiei publice locale în domeniul atragerii fondurilor europene*. Acest lucru presupune sporirea resurselor umane, atât în număr, cât şi în calificări. Recomandarea este dictată de considerentul necesităţii existenţei în cadrul administraţiei publice locale a persoanelor responsabile şi capabile să îndeplinească toate procedurile în raport cu fondurile europene, începând cu stabilirea priorităţilor, continuând cu aplicarea la proiecte finanţate de Uniunea Europeană şi încheind cu managementul eficace a fondurilor europene atrase.
3. *Organizarea la Institutul de Administraţie Publică a cursurilor de instruire dedicate europenizării administraţiei publice locale* pentru toţi aleşii locali, atât cei aflaţi la primul mandat, cât şi pentru cei cu experienţă anterioară de ales sau demnitar local. Cursurile trebuie să se axeze prioritar pe rolul administraţiei publice locale în procesele de europenizare şi de integrare europeană şi ar putea fi finanţate de partenerii de dezvoltare.

În opinia autorului articolului, subiectul evoluţiei administraţiei publice locale urmează a fi abordat în deplinătate odată cu începerea de facto a negocierilor. Respectiv, articolul de faţă urmăreşte să contribuie la trasarea potenţialelor direcţii de dezvoltare

a administraţiei publice locale, în lumina schimbărilor substanţiale ce urmează să fie implementate în următorii ani.

Referinţe:

1. Halupneac Mihai. Geopolitical opportunity : Moldova's Europeanisation in the shadow of the war in Ukraine, College of Europe [Natolin Campus], Warsaw, 2023
2. Gawrich Andrea, Melnykovska Inna, Schweickert Rainer. Neighbourhood Europeanization through ENP: The case of Ukraine, JCMS: Journal of Common Market Studies, vol. 48, nr. 5, pp. 1209-1235, November 2010
3. Pelczynska-Nalecz Katarzyna. Integration or Imitation? EU Policy towards its Eastern Neighbours, 2011, https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/integrationorimmitation.pdf (accesat 26.02.2024)

Recomandat
***Violeta TINCU,** dr., lector univ.*